Uzak ve yakın

TARİHTEN SAHİFELER

Harb ve Kadın

Yazan : **Hasan Adnan Giz**

Muhterem Bayan İnönü mühim bir beyanname neşrederek Türk kadınını vatan müdafaasındaki tarihî vazifesine davet etti. Gazeteler, fedakâr ve müşfik Türk kadınlarının bu davet karşısında derhal faaliyete geçtiklerini bildiriyor.

Bugünkü harbin yeni şeraiti yurd müdafaasında kadınlık âlemine bir çok vazifeler tahmil etmekle beraber; tarihin en eski devirlerinde bile büyük milletlerin büyük kadınları daima kocalarının ve evlâdlarının yanıbaşında dövüşmüş ve bazan maddî kudretlerinin en aşılmaz hududunu dahi aşarak cihan tarihine bir nice hamaset sahifeleri ilâve etmişlerdir.

Bugün Fransa tarihinin hangi meşhur siması vardır ki, namı anılırken Jeanne D'Arc adı kadar bu bedbaht milletin ruhunda titresin?.

Üzerinden asırlar geçtiği halde Kartaca kadınlarının meşhur hikâyesi kalbi daima ulvî bir rikkat içinde bırakır. O Kartaca kadınları ki, yalnız şairlere ilham veren kadın saçlarının vatan müdafaasında nasıl bir aslan yelesine inkılâb ettiğini kendi kanlarile cihan tarihine yazmışlardı. Onlardan bir tanesi, -Asdrubal'ın zevcesi- kocası ümidsiz bir hezimetten sonra şehri teslime mecbur kalınca iki evlâdını alarak bir kale duvarına çıkmış ve zevcine hitaben: «Ey insanların en alçağı!. Düşmanın zafer mevkibini tezyin için git teslim ol, git de hamiyetinin mükâfatını al!..» diye bağırarak evlâdlarile beraber kendini yangınların alevine atmıştı.

Tarihte böyle fedakâr kadınlar bulabilmek için uzak ve yabancı milletlerin tarihini karıştırmaya lüzum yoktur. Dünyanın en büyük hamaset destanı olan Türk tarihi bu bakımdan da bize pek parlak sahifeler arzeder. Türk kadınının savaş meydanlarında bir abide gibi yükselen iki büyük cephesi vardır: O, evvelâ «Annem beni bugün için doğurdu» sayhasile en korkunc tufanlara atlayan o müthiş kahramanların annesidir. Onları sönmez bir vatan aşkile beslemiş ve icab ettiği zaman kendi de ilk saflara kadar atılmıştır.

Türk tarihinde Ulun Hatun, Süyun Bike, Şeceretüddür (*) ve Zübide Hanım gibi öyle kadınlar vardır ki, bunların her biri bir milletin kadınlık âlemi için pekâlâ bir iftihar abidesi olabilir. Saydığımız bu dört isimden sonra, tarih Türk kadınının bazan ne cesur bir kahraman olduğunu ispat etmek için bize Ürdûca'yı gösteriyor. On dördüncü asırda Asya cenubunda yaşamış bir Türk hükümdarının kızı olan Ürdûca müstakil bir hükûmet kurmuş ve ekseriyeti kadınlardan mürekkeb bir ordu ile bir çok fütuhatta bulunmuş öyle harika bir kadındı ki; sönmez bir savaş aşkile bir çok harblere iştirak ederek ilk saflarda dövüşmüş ve kılıcile nice yiğitleri yere sermiştir. Ürdûca'yı Türk tarihine takdim eden meşhur Faslı seyyah İbni Batuta, bu harika kızla konuşmasını şöyle anlatıyor:

«Melike kendisini selâmladığım zaman bana türkçe «Hoş musun? Yahşi misin?» Yani «Nasılsın, iyi misin?» diyerek yanına oturttu. Kendisi iyi arabca konuşurdu. Hüddamından birine: «divit ve bitik getir!» yani «divit ve kâğıd getir!» dedi. Bunlar ihzar olundukta bir besmele yazıp bana bu nedir diye sordu. Tanrı namı cevabını verdim. «Hoşun!» yani «iyi» dedi. Sonra hangi memleketten geldiğimi sual ettiğinde «bilâdı Hindden» cevabını verdim. «Bilâdı Filfil mi?» diye tekrar sual etmesi üzerine evet, dedim. Bilâdı mezkûreye ve ahvaline dair sualler irad eylediğinde cevablarını ita eyledim. Bunun üzerine «Bu bilâda elbette gaza ile oraları zaptedeceğim. Çünkü o diyarda servet ve askerin kesreti hoşuma gidiyor» dedi. Bana esvabla iki fil yükü pirinc, iki dişi manda, on koyun, dört ıtıl şarab ve cümlesi seyahati bahriyede kullanılmak üzere tuzlanmış et, zencefil, biber, limon ve anber verilmesini emretti..

İşbu melikenin askeri meyanında hadem ve cevvari bulunup erkek gibi harbettiklerini ve kendisi zükûr ve inastan mürekkeb bir ordu ile çıkarak düşmana hücum ve savlet ve meydanı harbde bahadıran ve deliran ile mübarezeye cür'et eylediğini -bindiğim sefinenin kaptanı- bana ifade, ve mumaileyha ile düşmanlarından biri arasında şedid bir mukatele vaki olup melikenin askerinden ekser kısmı maktul düşerek inhizamlarına ramak kalmış iken kendisi bizzat ileriye atılıp sufufu muharibini yardıktan sonra cenkettiği hükümdara vâsıl olarak bir darbe ile onu «hâki helâke» serince düşman ordusunun inhizama uğradığını ve mumaileyhanın seri maktuu bir mızrağa saplayıp getirdiğini ve maktul hükümdarın ailesi emvali kesire mukabilinde başı melike elinden kurtardığını ve pederinin nezdine avdetinde biraderi yedinde bulunan işbu beldenin babası tarafından ona verildiğini ilâve etti. Ebnayi mülûk desti izdivacına talib olduğu halde «Yalnız benimle mübareze ederek bana galebe eyliyen adamla izdivac ederim» dediğini ve bunların melike kendulerine galebe ederse haklarında şini dai olur korkusile mübarezeden kaçtıklarını gene nahüda -kaptan- söyledi. (2)»

Türk tarihinde Ürdûca gibi daha bir çok meçhul kahramanlar bulmak daima mümkün olmakla beraber Türk kadınının büyüklüğünü ispat etmek için bir hayli uzak tarihlere gitmeğe lüzum görmüyorum. Yakın mazinin en büyük vak'ası olan Türk istiklâl savaşı ayni zamanda Türk kadınının istiklâl ve fedakârlık savaşı olmuştur. O büyük günlerde tek yorganını silâhların üstüne örten o çıplak fakat kahraman ninenin meşhur hikâyesini elbet siz de hatırlarsınız. Eski Maarif Vekili Necati Bey merhum, bizzat şahid olduğu bu vak'ayı gene kendi kalemile çizerek müstakbel nesillere çok canlı bir kahramanlık levhası bırakmıştır. Ne zaman bir Anadolu kadınının fedakârlığından bahsolunsa hemen gözümün önünde o müessir sahne canlanır:

«... Karlı soğuk bir kış günü.. Dizi, dizi cepheye cepane taşıyan arabalar. Tek yorganını arabaya örten o kahraman nine.. Ve peşisıra yürüyen yarıçıplak bir çocuk!»

Bu manzara karşısında derin bir hayret duyan muharrir soruyor:

«— Üşümez misin sen nine? Bak çocuk donacak, yorganı örtsene!.»

Ninenin cevabı:

«— Kar sepeler, millet malıdır, nem kapmasın evlâdım!»

Ve sonra coşkun bir kalbin hissiyatı:

«.. O vakit deminki merhametimden utandım. Aman yarabbi! Fedakârlığını bile bildirmek istemiyor; bu âlicenablık karşısında secde etmiyen ruh ve aşk olur mu?.. Tarihte böyle basit bir çerçeve içine güç sığabilen bu emsalsiz ve adsız fedakârlığın bir eşini meşhur vatanperver Kartaca kadınları bile yaratamadılar. Onlar saçlarından orduya halatlar örmüşlerdi, bunlar hayatlarından cepane veriyorlar...»

Mazide bu kadar fedakâr olan Türk kadını, bugün mazide sahib olduğu mevkiden çok daha müterakki bir irtifadadır.

Hasan Adnan GİZ

(1) Osmanlı tarihinin haricinde kalan bütün Türk meşhurları gibi bu üç ismin de tarihle meşgul olmıyanlara meçhul kaldığını zannediyorum. Bu üç kadından birincisi Cengizin anasıdır. Süyun Bike Kazak Hanlarından birinin zevcesidir. Pek dikkate şayan, yüksek, fedakâr bir hayat yaşamıştır. Şeceretüddür ise, bir Mısır Sultanının zevcesidir ki Haçlı ordularının Mısırı istilâ ve zevcinin vefat ettiği bir anda idareyi eline alarak bütün islâm âlemini büyük bir tehlikeden kurtarmıştır.

(2) İbni Batuta: Şerif Paşa tercümesi Cild 2. Sahife 293.

MÜTEFERRİK

Nafıa Vekili şehrimizde

Nafıa Vekili Ali Fuad Cebesoy, dün sabahki ekspresle Ankaradan şehrimize gelmiştir. Ali Fuad Cebesoy, İstanbulda bir kaç gün kalarak bazı tetkiklerde bulunacaktır.

Ecnebi çalgıcılar

Vilâyet, kazino, bar ve saire gibi eğlence yerlerindeki ecnebi tebaası çalgıcıların işlerine nihayet verilmesini alâkadarlara emretmiştir. Konservatuardan mütehassıs diye vesika alanlardan maadası buralarda çalışamıyacaktır.

Gönüllü hastabakıcı hemşirelere diploma tevzii

Askerî hastanelerde gönüllü hastabakıcı kursunu ikmal eden Türk hemşirelerine, bugün Beyoğlu Halkevinde merasimle diplomaları verilecektir. İstanbul Valisi Lûtfi Kırdarla İstanbul Kumandanı ve diğer bir çok zevat merasime davet edilmişlerdir. Beyoğlu Halkevinde ayni zamanda Millî Şefimiz İsmet İnönünün imzalı fotoğrafilerini taliki töreni yapılacaktır.

Yesilayın 21 inci kuruluş yılı

«Yeşilay» ın 21 inci kuruluş yıldönümü münasebetile mayısın 4 üncü pazar günü, Fransız tiyatrosunda büyük bir müsamere tertib edilmiştir. Müsamerede bir musiki konseri verilecek ve bir piyes temsil edilecektir.

Şirketi Hayriyenin fevkalâde toplantısı

Şirketi Hayriye hissedarları dün bir fevkalâde heyeti umumiye yapmıştır Bu fevkalâde toplantıda şirket esas nizamnamesinin 9, 16, 17, 26 ve 30 uncu maddelerinin medenî kanun ve ticaret kanunu hükümlerine uyacak şekilde tadili müzakere ve kabul olunmuştur.

HAFTANIN ŞAKALARI

Leylekli köşk - Araba yolcuları - Bahçede bir trajedi - Siz kiracı mısınız?

Yazan: **BURHAN FELEK**

Leylekli köşk

Erenköyünün Şaşkınbakkal taraflarında, biraz hücraca bir yerde Hüseyin Hüsnü Paşa veresesinin bir selâmlık dairesi vardır. Harem dairesi çend sene mukaddem ankazcıya satılarak parası aileden bir kızın düğününe şarfedilmiş, selâmlık dairesi de harab bir halde kalmışken büyük damadın himmetile şimdi biraz içinde oturulur hale getirilmiştir. Dört oda, bir mutfak, bir kiler, bir (sözüm ona) halâsı ve bir de bodrumu vardır. Eski yapı. Pancurları, merdivenleri, kapıları kağşamış. Lâkin yazın çoluk çocuk içinde pekâlâ oturur. Zaten Hüseyin Hüsnü Paşa merhumun haremi sâlihatı nisvandan Zekiye Hanımefendi de her sene damadile birlikte buraya gelir ve sekseni bulan yaşının dinlenme ihtiyaçlarını bu âsude yerde temin eder. Kızından olan iki torunu (biri kız, biri oğlan) son demlerinin yegâne neş'esidir.

Bu sene - mevsim icabı - köşke biraz erken gelen damad bey - belki tanırsınız! - Aktarma şirketi muhasebecisi Bay Feyzullah bir haftadanberi köşkün şurasını, burasını, musluğunu, tulumbasını tamir ettirmekle, bahçedeki güllere kazık diktirmek ve şurayı, burayı tanzim ile meşguldür.

Günlerden cumartesi ama o gün gelmiyeceğini dünden müdüre haber verdiği için ılık bahar güneşinde biraz da harabati kılığile çalışmaktadır. Evin hanımı, hizmetçi kızla birlikte çarşafları güneşlendiriyor. Büyükhanım da açılır kapanır iskemlesine oturmuş, küçük torunu İncinin gösterdiği Arkadaş gazetesindeki resimlere bakıyor. Manzara gözünüzün önüne geldi değil mi? Âsude bir kır tablosu.

Bir araba yolcuları

O sırada, bahçenin daima açık duran parmaklıklı yıkık kapısı önünde bir araba duruyor. Göztepe arabası denilen neviden büyücek bir araba. Durur durmaz içinden şişman, başı saçsız, kendi tasasız, kırmızı yüzlü, göbekli, ensesinde bir mendil, sol elinde bir şapka, sağ elinde sepet (içinde kedi olduğu acı acı miyavlamasından anlaşılıyor) birisi iniyor ve bağırarak:

— İşte geldiiik!

Şimdi bunun kim olduğunu anlatmadan evvel sahneyi tasvir etmeme müsaade ediniz. Bu feryad üzerine bahçede herkes kapıya doğru yürüyor. Arabadan atlayan daha doğrusu yuvarlanan şişman zatten sonra kolunda şakır şakır altın bilezikleri, kucağında dört, beş aylık bir bebeğile vücudlüce bir bayan iniyor. Boyu kısa, eni geniş, dört köşemsi bir şey. Ayağında da şu kalın mantarlı iskarpinler.... Sevsinler yosmayı! Onun arkasından ,üç, dört yaşında sümüklüce bir erkek çocuğu, daha sonra yedi, sekiz yaşlarında saçları üç numara makine ile kesildiği için oğlana dönmüş bir besleme... Ve en sonra bir fino köpeği. Arabacı bu canlı yükleri boşalttıktan sonra da iki eski bavul, bir hurc, bir de büyük küfeyi yere indiriyor.

Bahçede bir trajedi

Şişman bey arabacı ile para münakaşasında iken berikiler saldır, suldur içeri giriyorlar. Bu istilânın ne münasebetle olduğunu kimse anlamadan fino köpeği küçük İncinin üstüne doğru yürüyor. Çocuk korkuyor:

— Büyükanne! diye kaçarken ayağı takılıp düşüyor. Misafir hanım köpeğe bağırıyor.

— Fisto! Fisto! Buraya gel yezid! Allah canını alsın! Kız Gülter (beslemenin adı) gözü körolası kâfir! Git şu köpeği tut!

Ne münasebet! Gülter, girer girmez köşkün önündeki göbekte, gül ağacına koşmuş olan dört yaşlarındaki haşarı ile birlikte gülleri yolmak ve çocukla çekişmekle meşgul. Saçsaça, başbaşa. Oğlan feryad eder. Gül dikeni elini yırtmış. Kan revan içinde. Misafir hanım tekrar feryad.

— Amanın! Evlâdım tatanos olacak! Biraz tentürdiyod yok mu ayol! Bu nasıl ev böyle!

Kimde bakacak hal var. Evsahibi hanım çocuğunu yerden kaldırıp Fistoyu tekmelemekle meşgul. Evin hizmetçisi helecanı kabarmış olan büyükhanıma lok manruhu getiriyor. Bey de kapıda arabacile kavgaya girişen misafiri ayırıyor. Kimkime! Dumduma!

Siz de kiracı mısınız?

Nihayet fırtına geçip herkes durulunca gelen adam damad beye soruyor:

— Affedersiniz! Siz de kiracımısınız?

— Hayır kiracı değiliz. Mal sahibiyiz!

— Hüsnü Paşanın köşkü burası değil mi?

— Evet burası.

— Öyleyse tamam! Bizim birader burayı kiralamış. Kendisi Adapazarına gitti. Biz oturacağız...

— Yanlışlık olacak. Biz kimseye ev kiralamadık.

— Uzatmayın efendi! Kendisi yok diye bana müşkülât çıkarmayın! Ayıbdır. Bu memlekette kanun var.. Yahu nerede o kuntrat! (Karısına soruyor).

— Hangi kuntrat?

— Biraderin yaptığı?

— Aaaa! Ben onu evde bıraktım.

— Tamam! Şimdi hakkımızı nasıl arayacağız? Bak bu adamlar bizi kabul etmiyorlar.

Misafir hanımın bu patırdıdan uyanan bebeği de başlar feryada...

Damad bey makul bir adamdır.

Maviboncuk sokağı

— Efendim! Sakin olun! Biz burayı kiraya vermedik. Bu muhakkak. Belki bir başka yer tutmuşsunuzdur. Adres yok mu?

— Var, nasıl yok! İşte Erenköy, Şaşkınbakkalda Maviboncuk sokağında Hüsnü Paşanın köşkü..

— Ha!! Burası Maviboncuk sokağı değil... Ama... Dur dur! Şimdi hatırladım Hüsnü Paşa köşkü dediğiniz köşk buradan bir çeyrek kadar uzakta Merdivenköyü yolu üzerindedir. Ona Leylekli köşk derler... Siz öyle arayın!

— Yaaa! E şimdi ne yapacağız? Vah vah! Hay Allahtan iyilik. Gördün mü bir kere başımıza geleni!.

Misafir kadın parlar.

— Sen zaten böylesin! Beceriksiz herif! Bizi sokaklara döktün. Benim şuradan şuraya gidecek halim yok! Bebek ağlıyor, besleme Gülter Fistoyu kızdırırken elini ısırtıyor. Evin içi allak bullak. Ne çare.... Bu güruhu öğle yemeğine alıkoyduktan sonra bir araba getirtip asıl yerlerine sevkediyorlar

Sayfiyelerin şimdi bu çeşid cilvelerine de tesadüf edilecek! Ne çare!

B. FELEK

Şehir ve Memleket Haberleri

Anadoluya gideceklerin listesi tamamen hazırlandı

Evvelce beyanname verib de, bilâhare gitmekten vaz geçenler seyahate mecbur tutulacak

Beyanname vermek suretile hükûmetin tahsis edeceği kara ve deniz nakil vasıtalarile Anadoluya gideceklerden ilk kafilelerin, hareket edecekleri günü ve bu kafileye hangi bilet numaralarını taşıyan yolcuların iştirak edeceklerini yazmıştık. Bu kafileyi götürecek vapurlar Karadeniz sahilinde Fatsaya kadar gideceklerdir.

Fatsadan Hopaya kadar olan iskelelerle Marmara havzası ve Marmara havzasına bağlı bütün tren hatlarında seyahat edeceklerin listesi de vilâyetten Deniz ve Demiryolları müdürlüklerine gönderilmiş olduğundan bu günlerde bu hatlara tahrik edilecek vapurların isimleri ve hareket günleri de ilân edilecektir. Bundan başka Haydarpaşa ve Haydarpaşadan cenuba doğru gideceklerin listeleri de dün akşam ikmal edilmiştir. Bu listeler de yarın Devlet Demiryolları ve Devlet Denizyolları idarelerile biletleri kendilerine tevzi edilmek üzere ikametgâhlarının bulundukları kaymakamlıklara gönderilmiştir.

Bu suretle listelerin hazırlanması hususundaki faaliyet şimdilik nihayet bulmuştur. Yalnız gitmek üzere beyanname verdikleri halde bazı kimselerin gitmekten sarfınazar ettikleri vilâyet ve kazalara vâki olan müracaatlerden anlaşılmıştır. Vilâyet bu kabil müracaatleri iyi karşılamamıştır. Bir çok müşkülâtla ve uğraşmak neticesinde hazırlanan bu postalara iştirakten bilâhare sarfınazar edenlere hükûmeti iğfal ve işkâl etmiş nazarile bakılacak ve ağlabi ihtimal seyahate iştirake mecbur tutulacaklardır.

Muallimler Yardım Cemiyeti kongresi

Dün yapılan toplantıda idare heyeti seçildi

İstanbul Öğretmenleri Yardım cemiyeti 1941 yılı kongresini dün İstanbul Kız lisesi binasında akdetmiştir. Kongrede bir senelik malî ve idarî rapor okunmuş ve geçen sene vefat eden cemiyet mensublarından 13 muallimin istirahati ruhu için bir dakika sükût edilmiştir. İdare heyeti geçen sene 3250 liralık nakdî yardım yapmıştır.

Yapılan intihabda Tahir Ataman, Zahide, Tevfik Gürel ve Adil idare heyetine seçilmişlerdir.

Badema yardım cemiyetinin yalnız ölüm işlerinde değil, doğum, evlenme, hastalık gibi hususlarda da azaya yardım etmesi istenilmiştir.

Nizamnamede yapılacak tadilât işi uzun sürdüğünden müzakereye devam edilmek üzere içtima gelecek haftaya talik edilmiştir.

Haliçte batan romörkör

«Kartal» ın çarkçısı dün tevkif edildi

Halicde batan «Kartal» romorköründe üç tayfa boğulmuştu. Fen heyetince yapılan tetkikat neticesinde bu motorda o günlerde muvakkaten çalışan «Hizmet» romorkörü çarhçısı Rizeli Karsli oğlu, tedbirsizlik, dikkatsizlikle ölüme sebeb olmaktan sorgoya çekilmek üzere dün adliyeye yollanmıştır.

Sultanahmed Birinci Sulh ceza mahkemesinde yapılan sorgusunda:

— Ben, o akşam vazifeyi bitirirken, istimi kapadım ,kazana su doldurdum, romorkörü Havuzun bordasına bağladım Bu arada Kinistin valfını kapamayı da unutmadım. Kaptanla beraber karaya çıktık. Ertesi sabah geldiğimizde, romorkörü su yüzünde bulamadık.

Mahkemede okunan vukuf ehli raporu, hâdisenin bir kaza eseri olduğu, kinistin valfının açık bırakıldığı, tedricî surette içeriye giren suların pirinç saplama deliğinden girmesinin, romorkörün batmasında başlı başına âmil mahiyetinde bulunduğu şeklindedir. Hâkim Reşid Nomer; sorguyu müteakıb, çarhcı Mehmed Karslıoğlu hakkında tevkif müzekkeresi kesmiştir. Tahkikat, sorgu hâkimliğince derinleştirilecektir.

IKTISAD

Altın fiatları

Altın fiatları dün gene yükselmiş, bir Reşadiye altını 2800 ve külçenin gramı 361 kuruşa çıkmıştır.

İhrac mallarının fiatları yükseliyor

Son günlerde ihrac mallarımızın fiatlarında yeni bir yükseliş olduğu nazarı dikkati celbetmektedir. Bir çok ihrac malları için lisans talebinde bulunurken verilen fiatların muamele intac olununcıya kadar değiştirilip yükseltilmesi ekseriyetle vaki olmaktadır. Buna rağmen taleb fevkalâde fazladır.

Son bir hafta zarfında İstanbuldan yapılan ihracatın kıymet yekûnu iki milyon lirayı geçmiştir. Dün şehrimizden 250,000 liralık ihracat yapılmıştır. Bunun ekserisi Almanya, Macaristan ve Çekyayadır.

Darülâceze menfaatine müsamere

Darülâceze menfaatine Şehir tiyatrosunda bir müsamere tertib edilmiştir. Bu müsamerede Avrupada musiki tahsil etmiş bazı aile kızları ve çocukları konserler verecekleri gibi Şehir Tiyatrosu artistleri de beğenilmiş bir iki parça temsilde bulunacaklardır. Diğer taraftan Ticaret Odasına mukayyed büyük iş yapan bazı ticarethane sahibleri de aralarında Darülâceze için nakdî yardım teminine çalışmaktadırlar.

Turing klubün yıllık kongresi

Memleket dahilindeki seyahat % 300 arttı

Türkiye Turing ve Otomobil Kulübü umumî kongresi, dün öğleden sonra saat 15,30 da, Beyoğlu Halkevinde toplanmıştır. Kulübün müessis ve reisi Reşid Saffet Atabinen celseyi açmış, müteakıben umumî kâtib Şükrü Âli 1940 senesine aid mesai raporunu okumuştur.

Raporda İtalyanın harbe girdiği tarihten itibaren Akdeniz seferlerinin durduğuna işaret edildikten sonra, hariciden seyyah akınlarının tamamen kesildiği, fakat buna mukabil dahilî turizmin gergi gibi arttığı kaydedilmektedir.

Bir yandan Devlet Demiryollarının yaptığı kolaylıklar, diğer taraftan haricde tedavi ve istirahate gitmek imkânsızlığından dolayı memleket içindeki seyahatler, yüzde üç yüz nispetinde artmıştır.

Turing Kulüb 1940 da 1939 dan çok daha az otomobil vesikası vermiştir. 1940 senesinde ecnebi kulübler tarafından verilmiş vesikalarla memleketimize giren otomobillerin adedi 139 dur. Bunlardan 110 u aynı sene içinde memleketi terketmişlerdir. Koordinasyon heyeti tarafından hususî nakil vasıtalarına benzin verilmesi menedilmiş olmakla beraber, kulüb tarafından yapılan teşebbüsler neticesinde triptik ve gümrüklerden geçiş karnelerile memlekete sokulan hususî otomobillerin serbestçe çıkabilmesi için 15 günlük benzin verilmesi temin edilmiştir. Raporda memleketteki umumî yol faaliyetinden de bahsedilmektedir. Verilen malûmata göre Trakyada Edirne yolu inşaatı ilerlemektedir. İzmir turistik yolları inşaatına da hız verilmiştir. Konya - Antalya yolunun üçte ikisi Manavgata kadar bitmiştir. Bursa - Mudanya asfalt yolu 940 senesi içinde seyrüsefere açılmıştır. Edirne - İstanbul - Ankara - Haleb ile İnebolu - Ankara - Antalya yolları birinci derecede programa alınmıştır. Geliboludan Edirneye turistik bir yol yapılmaktadır. İstanbul - Ankara yolunun Geyve yolile Ankara - İzmit kısmı bitmiştir.

Raporda İstanbulu Sevenler Cemiyetinin mesaisine de temas edilmekte ve cemiyetin yaptığı işler anlatılmaktadır.

Turing Kulüb, ahval dolayısile Avrupa turing kulüblerile muntazam muhabere tesisine imkân bulamamakla beraber, 1940 senesi mayısında Bernde toplanan beynelmilel turizm kongresine bir mümessil göndermek suretile iştirak etmiştir.

Raporun okunması bittikten sonra, azadan bazı zevat dahilî turizmi alâkalandıran meseleler hakkında temennilerde bulunmuşlardır. Kongre, yeni idare heyeti intihabını yaparak mesaisine nihayet vermiştir .

HEM NALINA MIHINA

«Anzak» günü

Nisanın 25 inci günü «Anzak» günüdür. 26 yıldır, Avustralya ve Yeni Zelandada 25 nisanda millî tezahürat ve merasim yapılır; nitekim cuma günü de yapılmıştır.

«Anzak günü» nedir? Bugün, yalnız Avustralya ve Yeni Zelandanın tarihine değil, Türkiyenin tarihine de geçmiştir. 1915 nisanının 25 inci günü, General Hamilton'un kumandasındaki İngiliz - Fransız ordusu, Çanakkale boğazını zaptetmek için Boğazın her iki sahilinde karaya çıkarılmıştı. Bu İngiliz - Fransız ordusunun içinde, bir de Avustralya - Yeni Zelanda kolordusu vardı. Avustralya - Yeni Zelanda kuvvetleri 30,000 mevcudlu ve 64 toplu iki piyade tümenile, 3500 mevcudlu ve 12 toplu bir süvari tümeninden mürekkebdi. Bu kolordunun, «Australia - New - Zealand Army - Corps» şeklindeki ingilizce isminin ilk harfleri alınmak suretile yapılan «Anzac» adı, bu askerlere alem olmuştur. Hatta, İngiliz harb tarihleri, onların çıktıkları Arıburnu mıntakasına da bu adı vermişlerdir; Arıburnundan bahsederken «Anzac Cove» derler.

25 nisan 1915 günü şafak vakti, Anzakları hâmil tekneler, akıntile [illegible] sürüklendikleri için, bunların [illegible] askerler, «Kabatepe» yerine dik yarların denize kadar indiği Arıburnuna çıkarılmışlardır. Bu yarlara tırmanmak kabil olamıyacağı düşünülerek [illegible] nunda tarafımızdan sahra [illegible] yapılmamıştı. Fakat Anzaklar, [illegible] keçilerine yaraşan bir çeviklik [illegible] retle bu dimdik yamaçları tırmandılar ve hemen hemen hiçbir mukavemete uğramadan Conkbayırı - Kocaçimen tepesi istikametinde ilerilemeğe başlamışlardır. Kocaçimen tepesi, o [illegible] nın en yüksek yeri olduğu için, [illegible] geldikleri takdirde, Gelibolu yarımadasının cenub parçasına hâkim olacaklar, Maydos civarında Boğaz kıyılarına [illegible] Çanakkale müdafaasını yarmak [illegible] nı elde edeceklerdi. Fakat Ebedî Şef Atatürk, kumandasındaki «19 uncu fırka» nın bir kısmile Anzakları [illegible] ve önüne durulmaz bir hücumla [illegible] sahile kadar sürdü; böylece ilk defa olarak Boğazı ve İstanbulu kurtardı. [illegible] günden itibaren Gelibolu yarımadasının İngiliz - Fransız kuvvetleri tarafından tahliyesine kadar, Türklerle Anzaklar karşı karşıya harbettiler ve kahramanlıkta birbirine lâyık muhasımlar olduklarını gösterdiler.

İşte «Anzak günü», Avustralya - Yeni Zelanda kolordusunun Arıburnuna çıktığı gündür. Avustralya ve Yeni Zelanda da dominyonları, yeni devletler [illegible] ları ve mefahirle dolu bir [illegible] sahib bulunmalıkları için, [illegible] Büyük Harbde ilk ateş imtihanı [illegible] dikleri günü, bir şeref günü [illegible] mişler ve her yıl, 25 nisanda [illegible] ve tezahürat yaparak Büyük [illegible] maktul düşen askerlerini anmayı edinmişlerdir.

Anzaklar, Büyük Harbin devamı müddetince muhtelif cephelerde [illegible] kahraman askerler olduklarını [illegible] mişlerdir. Dört harb senesinde [illegible] ya, 416,800, Yeni Zelanda [illegible] şiyi silâh altına alarak cepheye [illegible] miştir. Avustralyalılardan [illegible] Zelandalılardan 16,711 asker [illegible] Avustralya kıt'alarından [illegible] Yeni Zelanda birliklerinden [illegible] yaralanmıştır. Avustralyalılar [illegible] ni Zelandalılar ise 498 esir vermiştir.

1915 nisanındanberi 26 yıl geçti. Anzaklar, şimdi hasmımız değil, [illegible] dur ve gene, Akdeniz kıyılarında [illegible] düşmanlarile eski müttefikleri [illegible] harbediyorlar. Aralarında, [illegible] iki harbe iştirak edenler de [illegible] da, hiç değişmemiş bir [illegible] Anzakların kahramanlığı, Arıburnu [illegible] yada ve Yunanistanda, [illegible] babaları ve ağabeyleri gibi [illegible] dövüşüyorlar. Bu defa daha [illegible] tiklerine şüphe yoktur. Çünkü [illegible] da can verdikleri, kan döktükleri [illegible] daha büyük ve daha asildir. Bu [illegible] ğın hürriyetini ve mazlum milletlerin istiklâlini kurtarmak davasıdır.

Küçük hikâye

Camgözün marifetleri

Nuri Refik

Hâkim — Adın Hüseyin, soyadın Camgöz... Edirnekapı dışında oturuyorsun... Yirmi dokuz yaşındasın değil mi?

Hüseyin — Evet efendim, sol gözüm takma da bu soyadını ondan aldım.

Hâkim — Pekâlâ. Tahkikata nazaran annen baban namuskâr, kendi hallerinde insanlarmış... Aslen Geredelisiniz... Sen, yirmi yaşına kadar onların yanında kalıp çalışmışsın... Sonra askerliğin dolayısile geldiğin İstanbulda yerleşmişsin... Öyledir, sade yerlilerine değil, taşralılara da bu şehir pek şirin görünür. Bir kere suyundan içen, ekmeğinden yiyen bir daha ondan ayrılamaz. Sana da tabiî tatlı geldi. Neme lâzım, afiyetle otur, o bizim üstümüze vazife değil ama, gelgelelim, burada bir türlü muayyen bir baltaya sap olamamışsın.

Hüseyin — Affedersiniz Reis Bey sözünü kestim, yani zannediyor musunuz ki kendi arzumla yer değiştirdim.

Hâkim — Orasını bilmem, polis raporlarına göre evvelâ bir kahveye garson olarak girmişsin. Bir hafta kadar ya çalışmış yahud da çalışmamışşın. Nakliyat ambarlarından birine ambalajcı yazılmışsın. Yirmi gün kadar orada zor durmuşsun. Başlamışsın sokaklarda zımbalı defter satmıya. Değiştirdiğin meslekler saymakla tükenmiyecek ki. Bakkal çıraklığı, temizlik ameleliği, kaldırımcılık, eskicilik, ilân yapıştırmacılığı. neler de neler!.

Hüseyin — Gene sözünü kesiyorum ama Reis Bey, kusura bakma. Hiç kimse gayretimi takdir etmedise kabahat benim mi?

Hâkim — Her ne ise, geçmişe aid işlerin hesabını senden soracak değiliz. Gelelim, bugünkü vaziyetine. Edirnekapı dışında iki buçuk odalı, bahçeli bir eve ayda on lira kira veriyormuşsun. Sonra, her akşam uygunsuz kadınları toplayıp içkili, yemekli âlemler yapıyor, vur patlasın, çal oynasın eğleniyormuşsun. Hiç bir yerde devamlı bir işin olmadığı, muayyen bir hizmette çalışmadığın halde bu kadar parayı nereden buluyorsun? Tabiî gayrimeşru yollardan. Yani hırsızlık ediyorsun.

Hüseyin — Hırsızlık mı Reis Bey, haşa kabul etmem. Kimsenin tek iğnesini çaldığımı gösterenin alnını karışlarım, alimallah!.

Hâkim — Dur bakalım, o kadar telâş etme. Şimdilik vak'alar, hâdiseler, bu gibi şeyleri yaptığını ispat ediyor. Yarın, öbür gün belki sahibleri de meydana çıkar. O zaman artık sen mi onların alnını karışlarsın. Yoksa onlar mı senin. Orasını Allah bilir. Polis raporlarına nazaran evinde bulunan eşyanın bir listesini okuyayım da dinle. Bunlar, evinde ne münasebetle bulunuyorlar anlat!.

Altı ağ torba, sekiz para cüzdanı, bir düzine kadın eldiveni, beş düzine gümüş çatal kaşık, üç elmas yüzük, yedi kadın şapkası, bir lutr kürk, sekiz kutu fantezi zarf kâğıd, on sekiz duvar takvimi, üç çift çorab bağı. Muhtelif cinste ve adedde diğer eşya. Hepsini paranla kolleksiyon yapmak için satın aldığını iddia edemezsin ya!.

Hüseyin — Hayır... Reis Bey, böyle bir şey iddia etmem. Çünkü elâlem bana güler. Fakat Allah sizi inandırsın, bunları çalmadım da. Doğrusunu söyliyeyim, ötede beride bulup topladım.

Hâkim — Ötede beride dediğin şunun bunun mağazasında, dükkânında galiba.

Hüseyin — Hayır Reis Bey, sokak köşelerinde, kapı önlerinde.

Hâkim — Müdafaa sadedinde söylediğin bu sözlerin bir an doğru olduğunu farzedelim. Fakat gelgelelim, iki devriye polis memuru, seni bir kaldırımcının duvarda asılı paltosuna «kalk gidelim!» dediğin sırada suç üstünde yakalamışlar.

Hüseyin — Evet yakaladılar, Reis Bey, lâkin ben sokakta bir evin duvarında sallanıp duran paltonun sahibi bulunduğunu ne bileyim. Kimseye aid değildir, yazık olmasın diye aldım. Ama, sahibi bulunduğu da aklıma gelseydi, gene alacaktım. Çünkü malûm ya, dünyanın şimdiki hali malûm. Bir haram süt emmişin eline geçer, güme gider. Tabiî ilk işim sahibini arayarak onu vermek olacaktı.

Hâkim — Palto işine böyle bir kulb taktığını kabul edelim. Evindeki öteki eşyanın üzerine yüklediği töhmetin altından nasıl kalkacaksın?

Hüseyin — Anlıyamadım Reis Bey.

Hâkim — Yani. İnsan yolda, vapurda, tramvayda, her nerede bir şey bulursa bulsun, bunu cebine atıp saklamaz ya. Alâkadar mes'ul bir memura başvurur, daha doğrusu karakola gidip teslim eder, mukabilinde de makbuz alır.

Hüseyin — Hah işte, Reis Bey, ben söylemeden yarama siz bastınız. Bakın, başıma neler geldi, anlatayım da dinleyin. Vaktile ben de dediğiniz gibi [illegible] şündüm. Geçmiş zaman, iyice [illegible] da değil. Galiba iki, üç sene [illegible] İlk bulduğum şeyi namus ve [illegible] le (!) karakola götürdüm. [illegible] hemmiyetsiz bir şey, ne olursa [illegible] haram maldan korkarım (!) [illegible] Erkek Lisesinin arkasından [illegible] taneye inen yokuşun bir [illegible] baktım, dibi delik bir çinko [illegible] yatıyor. Aldım, doğru karakola. [illegible] saat bekledikten sonra komiserin yanına girdim, derdimi anlattım. «aferin oğlum, iyi ettin!» diyeceği [illegible] «sen, şehrin zabıta kuvvetile [illegible] ediyorsun!» diye koğdu. Ertesi [illegible] Balıkpazarında elime kenarsız bir [illegible] sır şapka geçti. Koştum, karakola. [illegible] ne aynı muameleye maruz kaldım. [illegible] zaman, kasketimi dizime koydum, kendi [illegible] le bir murakabeye daldım, [illegible] dime:

— Ulan, dedim, doğruluk [illegible] derken bir gün okkanın altına [illegible] ceksin. Nene lâzım, vazgeç bu [illegible]

O günden itibaren, Reis Bey, [illegible] duklarımı saklamıya başladım. [illegible] de de yakalanıp hapse tıkıldım, [illegible] zurunuza çıkarıldım.

(Mahkeme suçludan alınan [illegible] kâfi gördü. Şahid polis memurlarını dinledi. Hüseynin kaldırımcının paltosunu sirkat kasdile aldığına [illegible] getirdi. Evinde bulunan eşyanın [illegible] nunun ötedenberi hırsızlığı itiyad [illegible] dinmiş olduğuna delil addetti. [illegible] düşünerek uzun bir müddet [illegible] karar verdi.)

Hüseyin (mahkeme salonundan [illegible] karken koridordakilere hitaben [illegible] dandı) — Yahu, bu ne iştir, [illegible] ğunu karakola götürürsün almazlar. Saklarsın kodeste yatmak için [illegible] giyersin, anlıyamadım, vesselâm!